

Pravidlá pozastavenia a obnovenia trhových činností

Pravidlá pozastavenia a obnovenia trhových činností vypracované v súlade s článkom 4 bod 2 písm. e) a s tým súvisiacich článkov 35, 36, 37, 38 nariadenia Komisie (EÚ) 2017/2196 z 24. novembra 2017, ktorým sa stanovuje sieťový predpis o stavoch núdze a obnovy prevádzky v sektore elektrickej energie

11.12.2018

Právna notifikácia:

Tento dokument spoločnosti Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s. (ďalej len „SEPS“), ako prevádzkovateľa prenosovej sústavy (ďalej len „PPS“) SR, predstavuje pracovný návrh na účely predloženia na schválenie národnému regulačnému úradu podľa nariadenia Komisie (EÚ) 2017/2196, ktorým sa stanovuje sieťový predpis o stavoch núdze a obnovy prevádzky v sektore elektrickej energie a v žiadnom prípade nepredstavuje finálnu, záväznú alebo nemennú pozíciu. Návrh vychádza z procedúr a postupov platných v čase vypracovania návrhu.

Úvod

V rámci dispečerského riadenia elektrizačnej sústavy (ďalej len „ES“) SR môžu nastať situácie, kedy prevádzkovateľ prenosovej sústavy Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s. potrebuje pre zachovanie bezpečnosti a spoľahlivosti elektrizačnej sústavy realizovať dočasné pozastavenie vybraných trhových činností a súvisiacich procesov.

Predmetom tohto materiálu je vypracovanie rámcových pravidiel pozastavenia a obnovenia trhových činností podľa článku 4, ods. 2, písm. e) nariadenia Komisie (EÚ) 2017/2196 z 24. novembra 2017, ktorým sa stanovuje sieťový predpis o stavoch núdze a obnovy prevádzky v sektore elektrickej energie (ďalej len „NC ER“), ktoré vstúpilo do platnosti 18.12.2017. S pravidlami pozastavenia a obnovenia trhových činností podľa článku 4, ods. 2, písm. e) NC ER súvisia aj články 35, 36, 37 a 38, ktoré tvoria samostatnú kapitolu NC ER o trhovej interakcii.

Verejná konzultácia tohto materiálu bola realizovaná v termíne 9.11. – 8.12.2018 prostredníctvom zverejnenia na webovom sídle SEPS. Počas trvania verejnej konzultácie nebola k materiálu vznesená žiadna pripomienka.

Súčasná legislatíva či už na národnej úrovni a taktiež na úrovni sekundárnej energetickej legislatívy a internej legislatívy SEPS a organizátora krátkodobého trhu s elektrinou (OKTE, a. s., ktorá v súčasnosti vykonáva funkciu nominovaného organizátora trhu s elektrinou pre slovenskú obchodnú oblasť) do značnej miery pokrýva potreby realizácie opatrení charakteru pozastavenia trhových činností, tieto sú však v súčasnosti podmienené vyhlásením „stavu núdze v elektroenergetike“ podľa zákona o energetike.

SEPS v rámci tohto dokumentu rámcovo definuje:

- **Trhové činnosti**, ktoré prichádzajú do úvahy v podmienkach ES SR ako potenciálne pozastaviteľné a ktorých pozastavenie môže mať z pozície SEPS vplyv na riadenie ES SR.
- **Situácie**, pri ktorých môže SEPS pozastaviť trhové činnosti.
- **Pravidlá obnovy**, ktoré definujú podmienky obnovy trhových činností.
- **Komunikačný postup**, ktorým sa informujú o pozastavení a obnovení trhového mechanizmu dotknuté strany.

Článok 1 - Predmet a rozsah pôsobnosti

1. Predmetom tohto dokumentu je návrh pravidiel pozastavenia a obnovenia trhových činností vypracovaný SEPS v súlade s článkom 36 ods. 1 NC ER .
2. V súlade s NC ER, čl. 4, ods. 2, písmeno e) bude návrh pozastavenia a obnovenia trhových činností predložený na schválenie Úradu pre reguláciu sieťových odvetví.

Článok 2 - Definície použitých pojmov

1. Na účely tohto dokumentu sa uplatňuje vymedzenie pojmov podľa článku 3 NC ER, článku 3 nariadenia Komisie (EÚ) 2017/1485 z 2. augusta 2017, ktorým sa stanovuje usmernenie pre prevádzkovanie elektrizačnej prenosovej sústavy, Prevádzkového poriadku prevádzkovateľa prenosovej sústavy Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s. a Prevádzkového poriadku OKTE, a. s.
2. Na účely tohto dokumentu pojem „inicializačná udalosť“ označuje udalosť v ES SR (alebo v prepojenej synchrónnej oblasti), ktorá bola priamou príčinou potreby pozastavenia niektorej z trhových činností.

Článok 3 - Trhové činnosti, ktoré je možné čiastočne alebo úplne pozastaviť

1. SEPS si vyhradzuje právo pozastaviť trhové činnosti uvedené v odseku 3 tohto článku, ak v ES SR nastane situácia, ktorá neumožňuje pokračovať v danej trhovej činnosti, resp. by daná trhová činnosť znižovala účinnosť postupu zachovania a/alebo obnovenia normálnej prevádzky (normálny stav alebo stav ohrozenia v zmysle nariadenia Komisie (EÚ) 2017/1485 (ďalej len „SO GL“)) alebo došlo k strate nástrojov a komunikačných prostriedkov potrebných pre vykonávanie trhových činností.
2. Zoznam uvedených činností vychádza zo zoznamu definovanom NC ER, doplnený o odporúčania implementácie NC ER z úrovne ENTSO-E po prispôbení podmienkam ES SR.
3. Trhové činnosti, ktoré je možné čiastočne alebo úplne pozastaviť:
 - a) Pridelovanie kapacít na cezhraničných profiloch v relevantných časových rámcoch v zmysle príslušných pravidiel aukcií/alokácií a Prevádzkového poriadku prevádzkovateľa prenosovej sústavy SEPS.
 - b) Využívanie pridelených cezhraničných kapacít na príslušných cezhraničných profiloch.
 - c) Štandardné procesy prípravy prevádzky, obstarávania podporných služieb (ďalej len „PpS“) a zabezpečenia regulačnej elektriny:
 - i) denný nákup PpS,
 - ii) denná príprava prevádzky PpS,
 - iii) zmena dennej prípravy prevádzky PpS,
 - iv) proces zabezpečenia regulačnej elektriny:
 - I) zo zariadení poskytujúcich PpS,

- II) e-GCC,
 - III) havarijná výpomoc zo zahraničia,
 - IV) negarantovaná regulačná elektrina.
- d) Poskytovanie bilančnej pozície a zmeny bilančnej pozície zo strany subjektov zúčtovania – zadávanie denných diagramov subjektov zúčtovania.
- e) Obchodovanie na dennom trhu s elektrinou, vrátane všetkých súvisiacich aktivít.
- f) Obchodovanie na vnútrodennom trhu s elektrinou, vrátane všetkých súvisiacich aktivít.
- g) Štandardné vyhodnotenie PpS a regulačnej elektriny.
- h) Štandardné zúčtovanie odchýlok a regulačnej elektriny.

Článok 4 - Dotknuté subjekty pri pozastavení trhových činností

1. Pri pozastavení a obnovení trhových činností SEPS riadne a bez zbytočného odkladu o tejto skutočnosti informuje nasledovné subjekty:
- a) PPS regiónu pre výpočet kapacity, ktorého je SEPS členom.
 - b) PPS, s ktorými má SEPS dohodu o koordinácii vyrovnávania.
 - c) Nominovaného organizátora trhu s elektrinou pre slovenskú obchodnú oblasť, prípadne iné subjekty kompetentné pre výkon trhových funkcií.
 - d) Koordinovaného kalkulátora kapacity a entity zodpovedné za pridelovanie kapacít.
 - e) Poskytovateľov podporných služieb.
 - f) Prevádzkovateľov distribučných sústav.
 - g) Úrad pre reguláciu sieťových odvetví.
 - h) Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.
 - i) Subjekty trhu, ktorých komerčné aktivity boli opatreniami priamo dotknuté.

Článok 5 - Situácie oprávňujúce pozastaviť trhové činnosti

1. Pre podmienky ES SR sú definované nasledovné situácie, kedy je možné pristúpiť k pozastaveniu niektorých z trhových činností uvedených v článku 3. PPS je **oprávnený** pozastaviť trhovú činnosť, ak nastala jedna z nasledovných situácií:
 - a) Stav bez napätia v celej prenosovej sústave (PS) SR počas trvania aspoň troch minút.
 - b) Odpojenie viac ako 50% zaťaženia ES SR v momente pred inicializačnou udalosťou:
 - i) nemožnosť udržania výkonovej bilancie ES SR disponibilnými PpS a nie je predpoklad aktivácie iných zdrojov (vrátane pomoci zo zahraničia),
 - ii) trhové činnosti by mohli pôsobiť kontraproduktívne pri obnovovaní napájania odpojenej časti ES.
 - c) Strata viac ako 50% výroby ES SR v momente pred inicializačnou udalosťou:
 - i) nemožnosť udržania výkonovej bilancie ES SR disponibilnými PpS a nie je predpoklad aktivácie iných zdrojov (vrátane pomoci zo zahraničia).
 - d) Hroziaci nedostatok regulačných rezerv:
 - i) aktivovaných viac ako 75% regulačných rezerv aFRR a mFRR s predpokladom negatívneho vývoja v blízkej budúcnosti.
 - e) Rozpad (desynchronizácia) ES SR:
 - i) identifikovaná rozdielna frekvencia ($\Delta f \geq 100$ mHz) v troch a viac rozvodniach PS rovnakej napäťovej hladine.
 - f) Problémy na strane účastníkov trhu:
 - i) strata viac ako 50% disponibilného objemu aFRR a mFRR na strane poskytovateľov PpS v momente pred inicializačnou udalosťou a nie je predpoklad zabezpečenia z iných zdrojov,
 - ii) stav núdze na časti vymedzeného územia vyhlásený na základe požiadavky v zmysle §20 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike.
 - g) Absencia riadne fungujúcich nástrojov a komunikačných prostriedkov, pričom nie je možné uplatniť žiadne zo záložných riešení. Za relevantné nástroje a komunikačných prostriedky sa považujú:
 - i) nástroje na pridelovanie cezhraničných kapacít,
 - ii) komunikácia riadiaceho informačného systému (ďalej len „RIS“) PPS s účastníkmi trhu v rozsahu, kedy nie je možné zabezpečiť stabilitu a bilanciu sústavy,

- iii) sekundárny regulátor frekvencie RIS PPS,
- iv) obchodné systémy PPS,
- v) obchodné systémy nominovaného organizátora trhu s elektrinou pre slovenskú obchodnú oblasť, prípadne iných subjektov kompetentných pre výkon trhových funkcií.

Pozn.: Určenie rozsahu pozastavených trhových činností je v kompetencii dispečera dispečingu SEPS, resp. zodpovedných útvarov SEPS, ktorí potrebný rozsah vyhodnotia podľa aktuálnej situácie ES SR.

Článok 6 - Časové oneskorenie pozastavenia činností

1. Určenie časového oneskorenia pre iniciáciu procesu pozastavenia trhových činností:
 - a) v prípade situácií a) – e) a g) (len pre v)) uvedených v článku 5 sú trhové činnosti pozastavené v najskoršom možnom čase, tzn. momentom pozastavenia činností dispečerom dispečingu SEPS,
 - b) v prípade situácií f) a g) (okrem v)) uvedených v článku 5 určí časové oneskorenie dispečer dispečingu SEPS alebo zodpovedný útvar SEPS, nie však skôr ako od uzávierky obchodnej periódy nasledujúcej po perióde, v ktorej došlo k splneniu podmienky na pozastavenie trhových činností.

Článok 7 - Pravidlá obnovenia trhových činností

1. Pozastavené trhové činnosti musia byť obnovené bez zdržania na strane SEPS. Podmienky obnovenia trhových činností (všetky podmienky musia byť splnené) sú stanovené nasledovne:
 - a) Pominula inicializačná udalosť a jej následky, na základe ktorých boli zastavené trhové činnosti.
 - b) Obnovené napájanie všetkých dostupných systémových rozvodní a systémových elektrární ES SR.
 - c) Zaťaženie ES SR na úrovni minimálne 1500 MW.
 - d) Splnené limity prevádzkovej bezpečnosti v systémových rozvodniach PS v súlade s článkom 25 nariadenia Komisie (EÚ) 2017/1485.

- e) Všetky nástroje a komunikačné prostriedky potrebné pre vykonávanie trhových činností sú k dispozícii, resp. fungujú záložné riešenia.
- f) Nie je vyhlásený stav núdze v elektroenergetike.
- g) Všetky relevantné subjekty boli o obnovení trhových činností vopred a preukázateľne informované.

Článok 8 - Časové oneskorenie obnovenia činností

- 1. K obnove trhových činností dôjde ku konkrétnemu dátumu a času stanovenému dispečingom SEPS, resp. zodpovedným útvarom SEPS, spravidla v obchodný deň nasledujúci po dni, v ktorom boli splnené všetky podmienky pre obnovu trhových činností.

Článok 9 – Správa o pozastavení a obnovení trhových činností

- 1. Najneskôr 30 dní od obnovenia trhových činností vypracuje SEPS správu (s prekladom do anglického jazyka) s podrobným opisom dôvodov vykonania a dosahu pozastavenia trhových činností a s odkazom na súlad s pravidlami pozastavenia a obnovenia trhových činností, ktorú predloží príslušnému regulačnému orgánu v súlade s článkom 37 smernice 2009/72/ES a sprístupní subjektom uvedeným v článku 38 ods. 2 NC ER.

Článok 10 - Komunikačný postup

- 1. PPS informuje subjekty uvedené v článku 4 o nasledovných skutočnostiach:
 - a) Oznámenie o pozastavení trhových činností (dátum a čas pozastavenia) a definovanie rozsahu pozastavených činností.
 - b) Oznámenie odhadu dátumu a času obnovenia trhových činností.
 - c) Aktualizácia informácie o procesoch obnovy trhových činností.
 - d) Oznámenie o obnove trhových činností k určenému dátumu a času.
 - e) Potvrdenie obnovy trhových činností k určenému dátumu a času.

2. Všetky oznámenia a aktualizácie zo strany SEPS a nominovaného organizátora trhu s elektrinou sa uverejnia prostredníctvom obchodných systémov a na webových sídlach týchto subjektov. Ak oznámenie alebo aktualizácia prostredníctvom obchodných systémov a na webových sídlach nie sú možné, subjekt s oznamovacou povinnosťou informuje e-mailom alebo akýmikoľvek inými dostupnými prostriedkami minimálne priamych účastníkov pozastavených trhových činností.
3. Rovnako sú povinné subjekty (susední PPS, koordinovaný kalkulátor kapacity, entity zodpovedné za pridelovanie kapacít, koordinátor regionálnej bezpečnosti, nominovaný organizátor trhu s elektrinou, ďalšie subjekty, ktorým bol určený alebo zverený výkon trhových funkcií, poskytovatelia podporných služieb a prevádzkovateľov distribučných sústav) informovať PPS o tom, že ich trhové nástroje a komunikačné systémy sú v prevádzke, resp. o rozsahu obmedzení komunikácie na ich strane.

Záver

Po schválení predložených pravidiel národným regulačným úradom, aplikuje SEPS možnosť pozastavenia a následnej obnovy vymedzených činností, ktoré sú v jeho kompetencii, do svojich interných postupov.